

В.О. Данильченко (Таврійський національний університет ім. В.І. Вернадського, м. Сімферополь, Автономна республіка Крим, Україна)

ВПЛИВ ЗОВНІШНІХ І ВНУТРІШНІХ ЧИННИКІВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГУРТОВОЇ ТОРГІВЛІ

У статті розглянуто науково обґрунтовану класифікацію сучасних зовнішніх і внутрішніх чинників, а також динаміку макроекономічних показників розвитку України протягом 2006–2010 рр., що дозволило визначити позитивний і негативний вплив зовнішніх та внутрішніх чинників на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі.

Ключові слова: ефективність, зовнішній чинник, внутрішній чинник, макроекономічні показники, гуртовий товарооборот, фінансово-економічна діяльність.

Табл. 1. Рис. 2. Літ. 15.

В.А. Данильченко (Таврический национальный университет им.

В.И. Вернадского, г. Симферополь, Автономная республика Крым, Украина)

ВЛИЯНИЕ ВНЕШНИХ И ВНУТРЕННИХ ФАКТОРОВ НА ЭФФЕКТИВНОСТЬ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ ОПТОВОЙ ТОРГОВЛИ

В статье рассмотрена научно обоснованная классификация современных внешних и внутренних факторов, а также динамика макроэкономических показателей развития Украины в течение 2006–2010 гг., что позволило определить позитивное и негативное влияние внешних и внутренних факторов на эффективность финансово-экономической деятельности предприятий оптовой торговли.

Ключевые слова: эффективность, внешний фактор, внутренний фактор, макроэкономические показатели, оптовый товарооборот, финансово-экономическая деятельность.

V.O. Danylchenko (Vernadskyi National University of Tavria, Simferopol, Crimea, Ukraine)

INFLUENCE OF EXTERNAL AND INTERNAL FACTORS UPON EFFICIENCY OF FINANCIAL & ECONOMIC ACTIVITY OF WHOLESALE TRADE ENTERPRISES

The article considers the scientifically grounded classification of the contemporary external and internal factors as well as the dynamics of macroeconomic indices in the development of Ukraine during 2006–2010, thus enabling determination of both positive and negative influence of the external and internal factors upon the efficiency of financial & economic activity of the wholesale trade enterprises.

Keywords: efficiency; external factor; internal factor; macroeconomic indices; wholesale trade circulation; financial & economic activity.

Постановка проблеми. В сучасних ринкових умовах кожне підприємство гуртової торгівлі функціонує під впливом значної кількості різноманітних чинників. Вони визначають його кількісні та якісні характеристики, впливають на обсяг товарообороту й напрями товаропотоку, визначення економічних і соціальних пріоритетів, зумовлюють відповідні зміни в ефективності фінансово-економічної діяльності. Зазначені проблеми тісно пов'язані між собою. Це одне з найважливіших завдань в оцінюванні діяльності визначеного

об'єкта дослідження. Виявивши чинники, що зумовили зміну системи, та побудувавши відповідну схему, можна моделювати зміни системи та визначати умови досягнення системою бажаних характеристик.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі розглядається велика кількість чинників, які впливають на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємства. Це зумовлює необхідність їх класифікації й систематизації. Специфічний підхід до класифікації чинників використано в праці Н.О. Власової, Н.С. Краснокутської, О.А. Круглової, Н.М. Смольнякової та П.С. Мазепа [13]. На відміну від існуючих підходів та з огляду на об'єкт дослідження, чинники, які впливають на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємств торгівлі, розглядаються авторами з позицій різних учасників ринкових процесів — споживачів, постачальників, конкурентів, персоналу, що відповідає групі чинників макрорівня. В праці І.Ю. Мелушової [9], присвяченій дослідженню фінансових результатів підприємств торгівлі, увагу акцентовано лише на чинниках зовнішнього середовища. Проте, на відміну від груп макро-, мезо- та мікрочинників, вчена включила до групи чинників зовнішнього середовища характеристики макросередовища, стану та розвитку галузі, розвитку конкуренції в галузі та характеристики найближчих конкурентів [9, 11]. Дещо інший підхід до класифікації чинників пропонує І.В. Шебеда. Всі чинники, від яких залежить ефективність фінансово-економічної діяльності підприємства гуртової торгівлі, він умовно розділив на три групи: зовнішні, внутрішньосистемні та внутрішні [15, 72].

Невирішені частини проблеми. Жодна з наведених класифікацій українськими вченими не враховує всієї різноманітності чинників впливу на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі.

У зв'язку з цим актуальною є розробка науково обґрунтованої класифікації чинників впливу на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі.

Метою дослідження є визначення впливу зовнішніх і внутрішніх чинників на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі.

Основні результати дослідження. Чинники зовнішнього середовища розподіляються на загальноекономічні та галузеві, законодавчої бази та податкової політики, соціальні, політичні, конкурентного середовища та інформаційного забезпечення (рис. 1).

Такий перелік зовнішніх чинників поєднує чинники прямого і непрямого впливу. До зовнішніх чинників прямого впливу на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі відносяться передусім загальноекономічні та галузеві.

Загальноекономічні чинники впливають безпосередньо на показники, що відображають рівень та динаміку інфляції, обсяги виробництва товарів народного споживання, інвестицій в основний капітал, чисельності й доходів населення. Галузеві чинники впливають на стан і розвиток гуртової торговельної мережі й товарних запасів, а також забезпеченість підприємств гуртової торгівлі економічними та фінансовими ресурсами. Тобто економічні та фінансові ресурси виступають важливим чинником, який одночасно забезпечує й

обмежує зростання ефективності фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі.

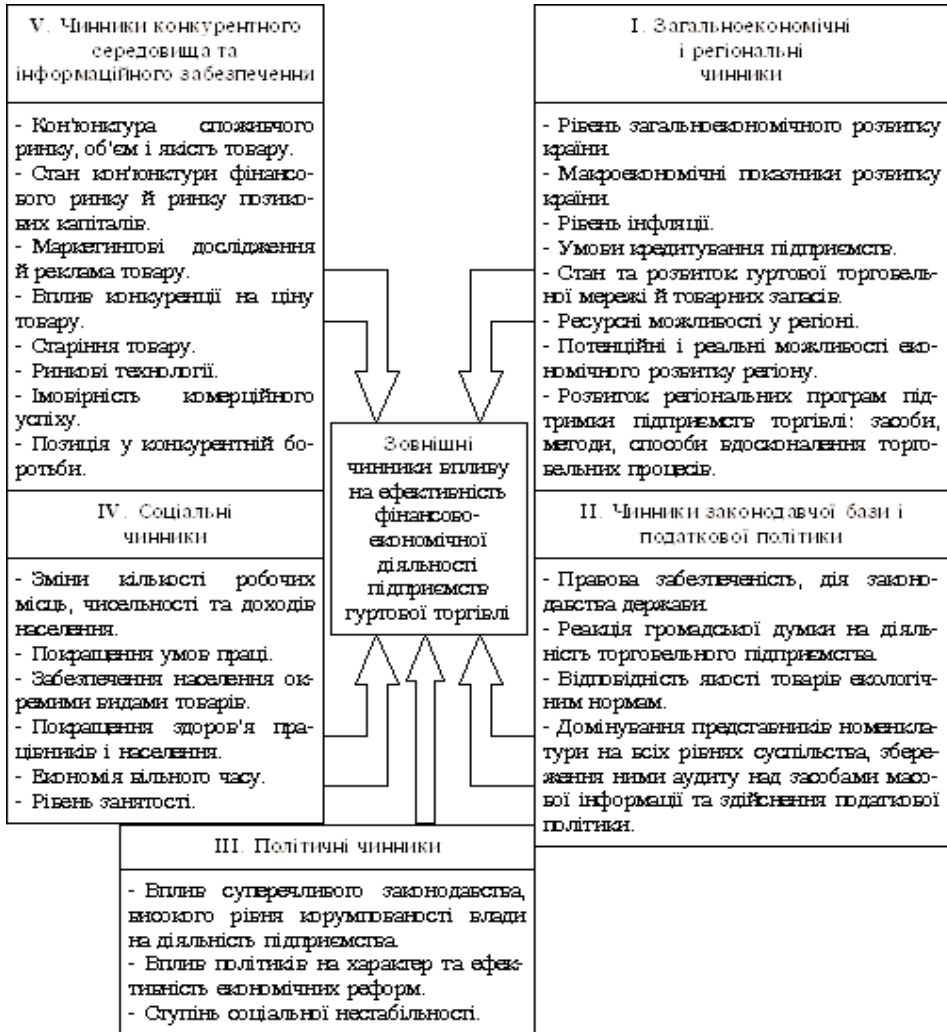

Рис. 1. Зовнішні чинники впливу на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємства гуртової торгівлі, авторська розробка

Ця обставина зумовила використання показників, які відображають стан і динаміку змін ресурсів, під час оцінювання впливу галузевих чинників на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі. Показники, що відображають загальноекономічні та галузеві чинники впливу на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі, представлено у табл. 1.

Аналіз показників, наведених у табл. 1, свідчить про те, що протягом останніх п'яти років підприємства гуртової торгівлі функціонували в різних умовах господарювання. Перший період, який охоплює 2006–2008 рр., був у ціло-

му сприятливим для розвитку підприємств гуртової торгівлі, які мали можливість збільшити обсяги товарообороту за рахунок зростання обсягів виробництва продукції сільського господарства та переробної промисловості, виробництва товарів, підвищення їх якості й зростання доходів населення. Наведені у табл. 1 статистичні дані свідчать про зростання кількості підприємств гуртової торгівлі, обсягу товарообороту, нарощення ресурсного потенціалу гуртових підприємств, високі темпи росту товарних запасів, зростання торговельних площ та збільшення чисельності працюючих у підприємствах гуртової торгівлі.

Таблиця 1. Динаміка показників, які відображають чинники впливу на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі України [11; 12]

Показники	Одиниці виміру	2006	2007	2008	2009	2010
Динаміка показників, що відображають чинники впливу загальноекономічного характеру						
Фінансовий результат підприємств від звичайної діяльності до оподаткування	млрд. грн.	76,3	135,9	9,0	-42,4	54,4
Прибутки	млрд. грн.	81,0	133,2	139,3	91	130,7
Збитки	млрд. грн.	18,2	22,9	55,9	106,6	81
Обсяг дебіторської заборгованості	млрд. грн.	421,8	726,5	1023,0	1217,8	1115,6
Обсяг кредиторської заборгованості	млрд. грн.	545,1	858,9	1181,1	1427,7	1230,6
Індекс ВВП	% до попереднього року	107,3	107,9	102,3	85,2	104,2
Індекс споживчих цін	% до попереднього року	111,6	116,6	122,3	112,3	109,1
Індекс обсягу виробництва продукції переробної промисловості	% до попереднього року	106,2	107,6	94,8	78,1	111,2
Індекс виробництва продукції сільського господарства	% до попереднього року	102,5	93,5	117,1	98,2	98,5
Індекс доходів населення	% до попереднього року	123,8	132,0	135,7	105,8	123,1
Індекс інвестицій в основний капітал	% до попереднього року	119,0	129,8	97,4	58,5	99,4
Динаміка показників, що відображають чинники впливу галузевого характеру						
Обсяг обороту підприємств гуртової торгівлі	млрд. грн.	667,2	863,9	1000,1	811,9	956,3
Кількість підприємств гуртової торгівлі		75791	75638	72510	75132	78368
Кількість працюючих	осіб	803786	824599	814073	695093	656336
Індекс товарних запасів	% до попереднього року	101,4	112,6	118,5	105,4	103,2
Індекс торговельної площі	% до попереднього року	104,5	104,6	103,9	95,7	91,3
Індекс забезпеченості активів власним капіталом	% до попереднього року	102,1	101,9	100,4	65,3	99,5

Отже, спостерігається позитивний вплив цієї групи зовнішніх чинників на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі у зазначений період.

Другий період охоплює 2009–2010 роки. Наведені дані свідчать про те, що був період, несприятливий для фінансово-економічної діяльності підпри-

емств гуртової торгівлі. Зниження основних макроекономічних показників розвитку економіки України характерне і для системи гуртової торгівлі в цілому. У зазначений період на 29,5% знизилась обсяги виробництва продукції переробної промисловості, на 71,3% – обсяги інвестицій в основний капітал, на 29,9% – доход населення, на 18,9% – обсяги виробництва продукції сільськогосподарства, на 22,7% – обсяг ВВП. У 2009 р. обсяг обороту підприємств гуртової торгівлі зменшився на 188,2 млрд. грн. порівняно з 2008 роком.

Разом з тим, 2009–2010 рр. характеризуються зростанням інфляції, що призводить до знецінення власних оборотних коштів підприємств і розвитку неплатежів. Обсяги дебіторської та кредиторської заборгованості між підприємствами у 2006 р. склали відповідно 421,8 й 545,1 млрд. грн., у тому числі простроченої – 76,2 й 87,5 млрд. грн. У 2009–2010 рр. ці показники збільшилися майже втричі. Таким чином, протягом досліджуваного періоду підприємницька діяльність у сфері гуртової торгівлі відбувалася за умов взаємних неплатежів суб'єктів господарської діяльності в Україні. Відсутність механізму практичної реалізації Закону України «Про банкрутство» [2] дає підґрунтя стверджувати, що за неплатоспроможністю значної кількості підприємств гуртової торгівлі приховано фактичний стан їх банкрутства.

Крім того, однією з причин зниження ефективності фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі у 2009–2010 рр. стала непрацююча банківська система і скорочення кредитування економіки на 10,7 млрд. грн. порівняно з 2008 р., тоді як у попередні три роки приріст кредитів в економіку в середньому становив 197 млрд. грн. [8]. Однак слід зазначити, що одним із основних споживачів банківських кредитів є гуртова торгівля, обсяг використання кредитів підприємствами якої протягом останніх років зменшується.

Негативні тенденції простежуються і в динаміці показників, які відображають чинники впливу на ефективність фінансово-економічної діяльності галузевого характеру. Слід зазначити, що і в докризовий період на підприємствах гуртової галузі діагностувалось зростання позикових коштів у складі фінансових ресурсів. За розрахунками, питома вага позикових коштів у формуванні активів підприємств гуртової торгівлі за період 2006–2008 рр. збільшилася з 75,7% до 86,4%. За період 2009–2010 рр. цей показник значно збільшився та становив 96,1%, що негативно позначилося на ефективності їх фінансово-економічної діяльності. У період 2009–2010 рр. загальний фінансовий результат на підприємствах гуртової торгівлі є негативним.

Негативні тенденції властиві й іншим важливим показникам, які відображають чинники впливу на фінансово-економічну діяльність галузевого характеру: забезпеченість товарними запасами, зменшення розмірів торговельної площі, скорочення кількості гуртових підприємств і працівників. Це дозволяє зробити висновок, що, з одного боку, відбуваються позитивні зрушення у напрямку реалізації стратегічних цілей підприємствами гуртової торгівлі, а з іншого – спостерігається значна залежність їх від державної і банківської політики.

Важливими чинниками впливу на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі є чинники, пов'язані із законодавчою базою діяльності та податковою політикою.

Ухвалений новий Податковий кодекс України [1] засвідчує, що на сьогодні акцент державної політики на фінансовій функції виступає антистимулом подальшого розвитку підприємницької діяльності. Загальне податкове навантаження в Україні, за оцінками експертів, вдвічі перевищує цей показник у групі країн, куди входить наша країна за рівнем ВВП на душу населення [11]. Такий рівень у країнах з ринковою економікою вважається критичним, адже подальше посилення такої тенденції призводить до криміналізації суспільства й обмеження управління ним. Істотні масштаби тінізації економічного обороту в Україні, за оцінками експертів, спричиняють недоодержання Пенсійним фондом України щорічно 2–3 млрд. грн. [11], які б могли, певною мірою, полегшити матеріальне становище пенсіонерів і, відповідно, сприяти зростанню платоспроможного попиту і розвитку гуртової торгівлі.

Наявність значних проблем у політичному середовищі та їх загострення створює додаткові труднощі для торговельної галузі, зокрема для підприємств гуртової торгівлі. Тобто політичні чинники в цілому негативно впливають на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі.

Зважаючи на те, що призначенням гуртової торгівлі в системі галузей народного господарства є доведення товарів до споживачів, саме група соціальних чинників визначає розмір і структуру потреб населення, а за певних економічних передумов – його платоспроможний попит.

Разом з тим, проведений аналіз підтверджує збереження негативних тенденцій у соціальній сфері. Так, індекс реальної заробітної плати у 2010 р. порівняно з відповідним періодом 2009 р. становив 110,2%. Упродовж 2010 р. загальна сума заборгованості з виплати заробітної плати зменшилася на 9,0%, або на 132,5 млн. грн., і на 1 грудня становила 1340,9 млн. грн., що дорівнює 5,2% фонду оплати праці [11]. Але при цьому темпи зростання заробітної плати суттєво відстають від зростання цін на основні товари. Зберігається тенденція до зростання співвідношення сукупних витрат найбільш і найменш забезпечених верств населення за майже незмінного рівня бідності, який приблизно складає понад 30%.

Про низький рівень життя населення свідчить і структура сукупних витрат домогосподарств. Якщо в Україні протягом 2008–2010 рр. приблизно 70% від їх загальної суми витрачається на придбання продуктів харчування, то в Чехії й Польщі такий рівень близький до 30%, Німеччині – 16,2%, Франції – 13,8% [11].

На цьому тлі відбулося зростання безробіття, істотне падіння реальних доходів населення й зниження його купівельної спроможності, падіння рівня життя тощо. Незадовільні державні антикризові заходи призвели до соціального напруження в суспільстві, загострення політичного протистояння.

Отже, наведені факти свідчать, що суттєвих змін на краще в соціальній сфері не відбувається. Невисокий рівень заробітної плати, пенсійних та інших соціальних витрат (навіть за умов певного їх збільшення) як головного джерела отримання доходів не стимулює більшість громадян до активного споживання.

У сучасних умовах ринкової економіки нового значення набуває такий чинник зовнішнього впливу на ефективність фінансово-економічної діяль-

ності підприємств, як стан конкурентного середовища. Щодо підприємств гуртової торгівлі, то висока щільність споживчого ринку змушує господарюючі суб'єкти шукати шляхи закріплення за собою певної ринкової ніші.

За сучасних умов господарювання одним із найважливіших чинників, який одночасно зумовлює й обмежує кінцеві результати діяльності підприємств гуртової торгівлі, є відносно низький рівень платоспроможного попиту населення. Саме цей чинник у вітчизняній практиці конкурентної боротьби на споживчому ринку зумовлює використання цінових методів конкуренції як основних.

Тобто ринкові зовнішні чинники істотно впливають на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі і характеризують відповідність основної товарної стратегії потребам ринку; відповідність товару вимогам ринку за обсягом і якістю; готовність і можливість подолання перешкод до проникнення на ринок; необхідність маркетингових досліджень і реклами для просування товару на ринок; імовірність комерційного успіху; позицію у конкурентній боротьбі; еластичність ціни на товар; захищеність від старіння товару; наявність і володіння ринковими технологіями.

Більш детального аналізу потребують внутрішні чинники впливу на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємства гуртової торгівлі (рис. 2).

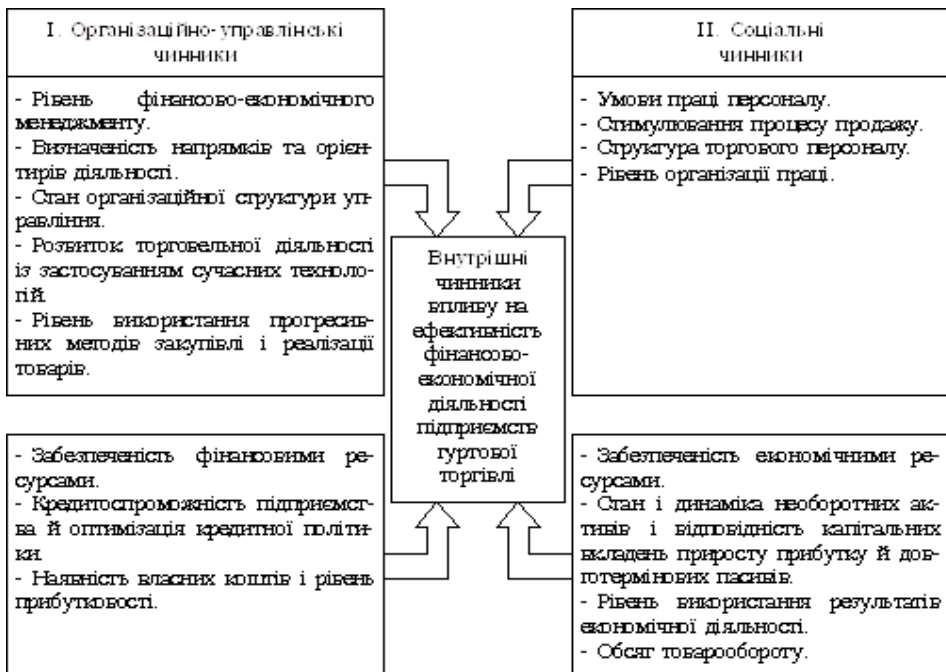

Рис. 2. Внутрішні чинники впливу на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємства гуртової торгівлі, авторська розробка

До внутрішніх чинників ефективності фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі відносяться організаційно-управлінські, соці-

альні, економічні і фінансові чинники, які характеризуються відповідністю системи управління критеріям ефективності підприємства, перспективністю застосованих управлінських рішень у гуртовій торгівлі.

Одним із найважливіших чинників, які впливають на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі, є рівень фінансового менеджменту підприємства, який, на думку І.О. Бланка, визначає фінансову стратегію й структуру активів [4].

На вітчизняних підприємствах гуртової торгівлі система фінансового менеджменту ще знаходиться на стадії становлення, оскільки не відповідає новим умовам роботи, відсутній стратегічний підхід та застосовуються консервативні методи управління, багато менеджерів мають низьку кваліфікацію, а значна кількість керівників є некомпетентними [6, 45]. Перераховані характеристики керівників і менеджерів призводять у цілому до неефективного управління фінансово-економічною діяльністю підприємств гуртової торгівлі, прийняття помилкових рішень, імовірність яких, за умов непрофесійності в ринкових умовах господарювання, особливо висока.

Наступним чинником впливу на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі є визначення напрямів та орієнтирів діяльності. Йдеться про дві складові діяльності підприємства: місію й цілі. У широкому розумінні місія – це філософія та призначення існування підприємства [5]. Місія підприємства, з урахуванням перспектив його розвитку, повинна забезпечувати високу ефективність фінансово-економічної діяльності підприємств протягом довготривалого періоду часу. Це досягається шляхом акцентування уваги на споживачах, урахування споживчих інтересів, потреб і попиту, що задовольняються торговельним підприємством.

У свою чергу, ефективність фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі залежить від чітко сформованих довгострокових, середньострокових і короткострокових цілей. Слід підкреслити, що при цьому лише чіткі вимірювані цілі можуть створити керівництву основу для прийняття ефективних рішень та оцінювання роботи. Разом з тим, поставлені цілі повинні бути реальними, досяжними, узгодженими, тому недосяжні цілі блокують прагнення працівників до успіху, що знижує мотивацію їх праці, а негнучкість цілей суттєво обмежує простір для їх коригування у зв'язку з непередбачуваними змінами зовнішніх чинників і внутрішніх можливостей підприємств гуртової торгівлі. Варто наголосити, що ефективним є те підприємство, де ефективні цілі відповідають ефективному результату.

Важливим чинником впливу на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі є організація гуртового продажу товарів та якість обслуговування покупців. Сьогодні в Україні переважна більшість товарів споживчого призначення реалізується з використанням традиційних форм товароруку: складської й транзитної. Методи гуртового продажу товарів, які при цьому використовуються, особливості його організації досить широко описані в економічній літературі [7].

Тому можна лише зазначити, що важливими чинниками підвищення ефективності фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі є ліквідація нераціонального перепродажу товарів; створення умов для повно-

го використання існуючої матеріально-технічної бази й стимулювання нової, впровадження сучасної технології складських робіт, логістичних принципів обробки товарів та обслуговування клієнтів, Інтернет-комерції, створення збутових маркетингових систем, у тому числі на засадах франчайзингу; розширення послуг, які надаються гуртовим підприємством.

Проведений аналіз наукових праць наших попередників засвідчує, що суттєвий вплив на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі справляють соціальні чинники: удосконалення управління персоналом, поліпшення організації праці, ретельний відбір персоналу, навчання й підвищення кваліфікації кадрів, створення мотивуючих систем стимулювання працівників. Найбільший вплив на кінцеву ефективність фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі має оборотність обігових коштів, яка багато в чому залежить від ефективності праці персоналу. В той же час виявлено, що заробітна плата працівників підприємств гуртової торгівлі не пов'язана з кінцевими результатами їхньої фінансово-економічної діяльності. Системи оплати праці у більшості цих підприємств не сприяють підвищенню продуктивності праці працівників [3].

Одним із найважливіших чинників впливу на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємства гуртової торгівлі є стан і динаміка необігових активів і відповідність капітальних вкладень приросту прибутку й довгострокових пасивів [10, 22]. Для забезпечення достатнього рівня ефективності позиковий капітал повинен розміщуватися в активах підприємства таким чином: довгостроковий – у капітальних затратах, короткостроковий – у поточних активах. Для збереження позитивної ефективності величина капітальних витрат не повинна перевищувати суму заробленого за період прибутку і залученого за період довгострокового кредитування. Порушення цього правила призводить до зниження ефективності фінансово-економічної діяльності підприємства.

Наступний чинник впливу на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємства – це обсяг товарообороту, який, у свою чергу, визначається значною кількістю зовнішніх і внутрішніх чинників: параметрами попиту, кон'юктурою ринків чинників виробництва, параметрами конкурентного середовища, станом й ефективністю маркетингової діяльності тощо.

Цей варіант динаміки необхідно визнати найкращим тому, що (якщо застосовуються інтенсивні чинники) одночасно прискорюються економічні процеси і знижується собівартість проданих товарів, комерційні й управлінські витрати. Зростання ефективності може бути пов'язано також і з екстенсивними чинниками (зростання ціни, виручки від продажу), але це характерно для початкових стадій освоєння гуртовим підприємством регіональних або галузевих ринків.

Слід зазначити, що зміст фінансової діяльності (у вузькому розумінні) полягає у фінансовому забезпеченні процесу економічної діяльності підприємства гуртової торгівлі та її вирішального впливу на генерування вартості підприємства гуртової торгівлі.

Наступним чинником впливу на ефективність фінансово-економічної діяльності є наявність власних коштів і рівень прибутковості. Здатність під-

приємства заробляти додаткові кошти, збільшувати свій капітал залежить від рентабельності й обіговості активів. Відомо, що рентабельність визначається величиною отриманого прибутку, а обіговість активів – тривалістю операційного циклу, насамперед поточних активів. Чим швидше відбуваються цикли гроші-товар-гроші, тим швидше підприємство повертає свої витрати й отримує прибуток. Недостача отриманого прибутку, а тим більше наявність збитків призводить до відносного, а іноді й до абсолютного зниження власного капіталу і, відповідно, до зростання позикового капіталу.

Аналізуючи вищевикладене, можна зробити такі **висновки**:

1. Сучасні зовнішні умови підприємницької діяльності характеризуються нестабільністю політичної й економічної ситуації, суперечливістю законодавства та фіскальним характером податкової політики, інфляцією, обмеженим впливом банківської системи на якісні й кількісні перетворення в економіці. У зв'язку з цим такі позитивні зрушення, як зростання обсягів продажу товарів і середнього рівня рентабельності операційної діяльності суб'єктів господарювання (переважно у сфері фінансової діяльності) кардинально не впливають на рівень ефективності фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі. Складна ситуація з взаєморозрахунками свідчить про низьку платоспроможність значної кількості суб'єктів господарювання. Отже, за роки реформ в Україні загальний вплив більшості зовнішніх чинників на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі можна оцінити як негативний.

2. Проблеми ефективності зосереджені на двох моментах фінансово-економічної діяльності підприємства: достатності або недостатності чистого прибутку, раціональності або нераціональності використання його. Достатність або недостатність прибутку оцінюється абсолютною величиною, динамікою змін, рентабельністю продажу (товарообороту).

3. Приведена систематизація ознак класифікації чинників впливу на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі не вичерпує всієї їхньої різноманітності. Розглянуті типи, групи та види є найбільш важливими для оцінювання ефективності фінансово-економічної діяльності підприємств цієї галузі. Систематизуючи і виокремлюючи окремі чинники, необхідно враховувати, що ефективність фінансово-економічної діяльності підприємства гуртової торгівлі формується одночасно під впливом цілого комплексу економічних процесів і явищ. Чинники діють не ізольовано, а системно. При цьому в окремі часові проміжки сила впливу тих або інших чинників змінюється, дія одних чинників підсилює або знижує вплив інших, суттєво змінюється ступінь впливу різних чинників залежно від стадії життєвого циклу підприємства.

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755-VI // zakon1.rada.gov.ua.

2. Про банкрутство: Закон України від 25.02.1999 №4036 // Офіційний вісник України.– 1999.– №33. – С. 3–47.

3. *Арбузов А.Б.* Повышение эффективности деятельности оптово-посреднической организации: Дис... канд. экон. наук: 08.00.05. – М.: РГБ, 2003. – 167 с.

4. *Бланк І.О., Ситник Г.В.* Управління фінансами підприємств і об'єднань: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2006. – 182 с.

5. *Виханский О.С.* Стратегическое управление: Учебник. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Гардарики, 2000. – 296 с.
6. *Власова Н.О., Гросул В.А., Чирва Ю.С.* Диагностика фінансової кризи підприємств роздрібної торгівлі: Монографія. – Харків: Харк. держ. університет харчування та торгівлі, 2007. – 209 с.
7. *Голошубова Н.О.* Організація торгівлі: Підручник. – К.: Лібра, 2002. – 712 с.
8. *Дорошенко І.В.* Причини й наслідки кризи Європи: уроки для України // *Фінанси України.* – 2010. – №12. – С. 58–68.
9. *Мелушова І.Ю.* Ефективність формування фінансових результатів підприємств роздрібної торгівлі: Автореф. дис... канд. екон. наук за спец. 08.07.05 «Економіка торгівлі та послуг». – Харків, 2006. – 20 с.
10. *Смирнова П.В.* Оценка ликвидности и платежеспособности предприятий розничной торговли: Дис... канд. экон. наук: 08.00.04 / Харьковский государственный университет питания и торговли. – Харьков, 2008. – 185 с.
11. Соціально-економічне становище України // Державна служба статистики України // www.ukrstat.gov.ua.
12. Україна у цифрах 2010: Статистичний збірник / Державний комітет статистики України; За ред. О.Г. Осауленка. – К.: Август Трейд, 2011. – 251 с.
13. Формування асортиментної політики підприємства роздрібної торгівлі: Монографія / Н.О. Власова, Н.С. Краснокутська, О.А. Круглова, Н.М. Смольнякова, П.С. Мазепа. – Харків: ХДУХТ, 2009. – 189 с.
14. Швидке економічне зростання: чи вдасться втримати темпи? Прогноз МЦПД на 2003–2005 роки // *Економіст.* – 2003. – №5. – С. 20–83.
15. *Шебеда І.В.* Методика анализа эффективности финансово-хозяйственной деятельности организаций оптовой торговли: Дис... канд. экон. наук: 08.00.12 / Российский университет кооперации. – М., 2007. – 165 с.

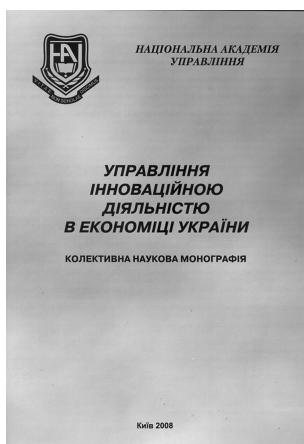
Стаття надійшла до редакції 31.10.2011.

КНИЖКОВИЙ СВІТ

СУЧАСНА ЕКОНОМІЧНА ТА ЮРИДИЧНА ОСВІТА ПРЕСТИЖНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ

Україна, 01011, м. Київ, вул. Панаса Мирного, 26
E-mail: book@nam.kiev.ua
тел./факс 288-94-98, 280-80-56

Управління інноваційною діяльністю в економіці України: Колективна наукова монографія / За наук. ред. д.е.н., проф. С.А. Єрохіна. – К.: Національна академія управління, 2008. – 116 с. Ціна без доставки – 18 грн.

Монографія присвячена управлінню інноваційною діяльністю в економіці України. В основу викладу матеріалу монографії покладені багаторічні дослідження науковців в галузі економічної теорії, фінансів та банківської справи, які були апробовані на сторінках авторитетного журналу «Актуальні проблеми економіки» в 2004–2007 роках. В монографії обґрунтовано основні інноваційно-інвестиційні напрямки та проблеми розвитку економіки України та управління даними процесами.